

Aan:

Het college van burgemeester en wethouders;
De leden van de gemeenteraad;
Chris van Benschop;
Susan van Oostrom-van der Meijden.

E-mailadres:

saw.van.oostrom-vander.meijden@dordrecht.nl

Betreft:

Uitvoeringsprogramma's Visie sociaal domein Dordrecht 2030

Dordrecht, zondag 12 januari 2025

Geachte leden van het college en leden van de Raad,

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan binnen onze gemeente. De Raad vertegenwoordigt onze inwoners en bepaalt het beleid en de hoofdlijnen van ons gemeentebestuur. De Raad heeft een kaderstellende en controlerende functie. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Een deel van deze verantwoordelijk is, via mandatering en delegatie, belegd bij de GR Sociaal en GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid.

De Visie sociaal domein Dordrecht 2030 *Samen voor een sterk sociaal Dordrecht* is in maart 2024 door uw Raad vastgesteld. Met deze visie streven we naar een sterk sociaal Dordrecht. Een stad waarin onze inwoners gelijke kansen hebben, onze inwoners elkaar helpen en onze inwoners snel en passend geholpen worden wanneer het (even) niet gaat. Het groeiend tekort aan zorgpersoneel, de groeiende vraag naar (complexe) hulp en de toenemende financiële druk op het sociaal domein, maken het noodzakelijk om keuzes te maken.

Een integrale beleidsvisie dwingt niet alleen de gemeente om de ondersteuning aan onze inwoners integraal op te pakken en de inwoner centraal te stellen, maar beïnvloedt ook het gedrag van onze inwoners en het professionele- en informele veld.

De visie is door ons college uitgewerkt in vier uitvoeringsprogramma's, waarop wij ons advies baseren.

We zien dat er veel werk in is gestoken. Het is leesbaar en ook de vormgeving is prachtig. Dat doet recht aan de mensen in Dordrecht.

We vinden het goed dat de problemen zijn uitgewerkt. Dat geldt voor alle uitvoeringsprogramma's, vandaar dat ons advies in één brief staat. We hebben geen vragen over de inhoud van de problemen, die zijn goed onderbouwd. Er is duidelijk doorgevraagd naar de problemen die mensen ervaren.

De communicatie tussen de verschillende organisaties en de wens tot samenwerking met formele- en informele zorg komt duidelijk naar voren. De ontschotting is een heldere ambitie. Heel fijn dat samenwerking op verschillende manieren al is ontstaan.

Verder uitbouwen kunnen we alleen maar toejuichen. Dat is een middel om goede ondersteuning te bieden.

Ik ben beleidsmedewerker van Stichting Ouderplatform Zuid-Holland Zuid. Dit is een organisatie die draait op mensen die ervaringen hebben op verschillende gebieden. Belangenbehartiging, informatie, lotgenotencontact, werken met je eigen (ontwrichtende) ervaringen en ondersteuning bieden aan mensen die problemen ervaren.

Zelf ben ik VN-ambassadeur voor het verdrag inzake personen met een handicap.

Tot ons verdriet zien we dat de VN-verdragen in zijn algemeenheid nog onvoldoende in onze wetgeving zijn geïmplementeerd. Dat geldt met name ook voor onze lokale en regionale wet- en regelgeving en beleid.

Ik gebruik een rolstoel door een hersenbeschadiging. Deze handicap heeft mijn leven behoorlijk beïnvloed.

Die rolstoel is één deel van wie ik ben. Het vormt mijn wereldbeeld. Op het moment dat er niemand is om mij aan te kleden kom ik niet op tijd op mijn werk. Op het moment dat de liften van het station het niet doen kan ik naast reizen voor mijn werk ook mijn vrienden en familie niet bezoeken. Allerlei toegankelijkheidsproblemen zijn voor mij dagelijkse realiteit. Ik heb last van dingen waar anderen zomaar aan voorbij kunnen lopen. Puur en alleen omdat zij zich wel kunnen voortbewegen op een trap, zichzelf aan kunnen kleden en altijd en overal zelf drinken kunnen halen. Op het moment dat ik mijn eigen huis verlaat ben ik onthand, 'ontbeend'. Ik ben afhankelijk van collectieve voorzieningen: een lift, een inrijdbare trein, een goede stoep.

Ik ben heel dankbaar dat ik een 'normaal' leven heb met een man en een leuke, lieve dochter in de puberleeftijd. Naast mijn werk studeer ik. Social Work in deeltijd. Vroeger had ik veel verschillende problemen. Sommigen zijn blijvend en anderen zijn tijdelijk. Al deze ervaringen beïnvloeden mijn referentiekader. Ook wat ik belangrijk vind, is gekleurd door mijn ervaringen.

Door mijn handicap moet ik mij vaak verplaatsen in het wereldbeeld van mensen die geen handicap hebben. Door deze introductie hoop ik dat u zich kunt verplaatsen in mijn wereldbeeld.

In de verschillende uitvoeringsprogramma's worden begrippen opnieuw benoemd. Wij gaan uit van ons begrippenkader.

DEFINITIES – visie & uitvoeringsprogramma's sociaal domein Dordrecht 2030

Bestaanszekerheid

We missen een punt zes:

Zingeving

Zingeving is het proces van betekenis en doel geven aan het leven. Het is het persoonlijke proces van het vinden van antwoorden op levensvragen. Het geeft richting en kan helpen bij het omgaan met moeilijke tijden of uitdagingen. Veerkrachtig blijven in tijden van verlies of verandering. Vreugde en voldoening te ervaren in het dagelijkse leven.

Normaliseren

We stellen de volgende aanvulling voor:

Normaliseren dient ook te omvatten dat de samenleving variaties van hoe mensen geboren worden, ofwel door een ongeval, ongeluk of ander van buiten komend onheil worden getroffen, moet leren accepteren. Het betekent dat er ook ruimte kan zijn voor verschillen.

Vroegsignalering

In de huidige definitie wordt geen rekening gehouden met het feit dat bij vroegsignalering altijd wordt geredeneerd vanuit de persoon die signaleert. De persoonlijke voorkeuren en de persoonlijke waarden spelen altijd een rol. Bij vroegsignaleren is het verschil tussen referentiekaders groot. Het gesprek daarover moet transparant worden gevoerd, anders kunnen de gevolgen voor een persoon of een gezinssysteem heel groot zijn. Soms wordt er een probleem gesignaleerd, terwijl het feitelijk alleen een verschil in waarden betreft.

Vrijwillige inzet

Er is een subtiel verschil tussen de termen **onbezoldigd** en **onbetaald**.

Onbezoldigd

Dit betekent dat iemand geen **bezoldiging** (een vast salaris of vergoeding) ontvangt voor het werk dat hij of zij doet. Het impliceert echter niet dat er helemaal geen vergoeding of andere vormen van compensatie kunnen zijn, zoals een onkostenvergoeding.

Onbetaald

Dit betekent letterlijk dat er geen **betaling** plaatsvindt, in welke vorm dan ook. Het sluit ook andere soorten compensaties, zoals vergoedingen, uit.

Om die reden willen wij de term **onbetaald** uit de definitie en deze vervangen door **onbezoldigd**. Vrijwilligerswerk is nooit mogelijk zonder het maken van kosten. Die kosten moeten worden vergoed.

Uitvoeringsprogramma Bestaanszekerheid 2025-2027

Daar vind ik de meest concrete plannen. Eerdere punten van zorg zijn zichtbaar overgenomen. Alleen al dat het woord 'bestaanszekerheid' is benoemd. Daaruit blijkt dat ondersteuning breder wordt gezien dan alleen armoedebestrijding. Super!

Een zeer goed uitgewerkt programma waarin de samenhang van uitdagingen wordt benoemd en met maatregelen wordt bestreden.

Zoals in de definities is weergegeven willen we graag een punt toevoegen. Het inzetten op het vergroten van ervaren zingeving gaat uit van positieve bouwstenen, waardoor mensen zelf en in samenhang met anderen zich ten volle kunnen ontplooien.

In het uitvoeringsprogramma wordt veel gesproken over 'kwetsbare burgers'. Ik begrijp de reflex, maar liever spreek ik van mensen in wat ingewikkeldere situaties. Veelal heeft een samenloop van factoren de persoon in een moeilijke positie gebracht. Ook kan de persoon zelf maar in zeer beperkte mate wat aan de situatie veranderen. De interventies zijn dan ook gericht op positieverbetering, zoals het werken aan een startkwalificatie, het inrichten van woonruimte en het faciliteren van meer mogelijkheden om zich te ontplooien.

Kwetsbaar betekent ook 'zwak' in het Nederlands. Mensen die zich in ingewikkelde situaties bevinden hebben vaak een levenskracht in zich die niet wordt erkend als je iemand kwetsbaar blijft noemen.

Uitvoeringsprogramma Elkaar Helpen 2025-2027

Geld is een motief om de plannen uit te voeren. Zo min mogelijk geld uitgeven om de samenleving te laten draaien. Dat lijkt de motor van de plannen. Jammer. Het uitgangspunt is niet het sociaal model. Hoe kunnen we mensen ondersteunen om alle (sociale) rollen te laten vervullen die ze willen? Dat is ons uitgangspunt. Niet hoe mensen (beleidsmakers) vinden dat personen waardevol kunnen deelnemen. Ook de aanname dat menskracht vrijwillig beschikbaar is, daar hebben we onze vraagtekens bij. We zien in de praktijk dat de bereidheid om elkaar te helpen onvoldoende boven komt drijven om dat als fundering te kunnen gebruiken. In wat ingewikkeldere situaties of een wat grotere handicap zijn enkelen nog wel bereid om hun hulp aan te bieden, maar diegenen missen vaak de kennis en de expertise om überhaupt van betekenis te kunnen zijn. Dat is geen onwil, maar onmacht. Hulp aanvaarden van een vrijwilliger is ingewikkeld. Een relatie is in het sociale verkeer altijd wederkerig. Als iemand komt helpen hoor je ook iets terug te doen. Als die mogelijkheid ontbreekt is de relatie op langere termijn onhoudbaar.

Het uitgangspunt om van vrijwillige inzet en mantelzorg uit te gaan om een verlaging van de druk op de professionele zorg te realiseren vinden we een wankel basis voor beleid binnen het sociaal domein.

Vrijwillige energie vasthouden

We zien dat vrijwilligersorganisaties worden ondersteund. Tegelijkertijd bestaan wij niet van lucht. Om inzet te kunnen realiseren is er een solide financiële basis nodig. Wat wij bieden aan ondersteuning met onze Informele Onafhankelijke Cliëntondersteuning (OCO), onze steungroepen, onze bijeenkomsten en activiteiten, zoals het 'Stoom Uit je Oor Koor', is gericht op het versterken van veerkracht. Herstelgericht werken is, ook in een langdurig zware periode, enorm helpend. Bij het Ouderplatform Zuid-Holland Zuid bieden we laagdrempelige ondersteuning, maar door opbouw van kennis en kunde, ook specialistische ondersteuning.

Ik mis de stem van de ervaring in deze beleidsstukken. De ervaringen zijn slechts gebruikt om informatie op te halen. Daarna is het in de bestaande mal gegoten. Het uitgangspunt is niet de persoon zelf, maar het verminderen van mensen die hulp ontvangen.

Hoe bepalen deze beleidsstukken of het doel is behaald? Ik lees dat nergens. Wat ik zou willen lezen is dat mensen niet meer afhankelijk zijn van de goodwill van anderen: beleidsmakers, vrijwilligers of hulpverleners. De vraag of een wens wel of niet kan worden ingewilligd staat niet centraal, maar de vraag 'Hoe kunnen we je helpen om je dromen waar te maken?' Als mensen mogen dromen levert dat enorm veel op: levensvreugde, zingeving, kwaliteit van leven en vaak ook maatschappelijke waarde.

Als iemand hulp nodig heeft op één of ander vlak, dan lijkt het of diegene afhankelijk wordt gemaakt. Juist de ondersteuning maakt afhankelijk. Ik lees nergens dat iemand die ondersteuning nodig heeft ook krachtig en sterk kan zijn. De ondersteuning is geen gunst, maar een recht. Ik voel dat nergens. Het voelt alsof hulp maar tijdelijk zal zijn. Dat is voor veel mensen niet het geval. Veel regelingen zijn een opheffing van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 en de Jeugdwet bijvoorbeeld.

De gemeente kan focussen op andere inzet, zodat het minder geld kost, maar de wachtlijsten en de weigeringen van zorg zijn in strijd met de VN-verdragen, die Nederland heeft geratificeerd. Zoals gezegd zijn ze tot ons grote verdriet nog steeds niet voldoende geïmplementeerd. Dat geldt met name voor onze lokale en regionale wet- en regelgeving en beleid.

Zoals benoemd is de probleemstelling prachtig uitgewerkt. Helaas vind ik niet zoveel aanknopingspunten voor daadwerkelijke acties. Samenwerking met organisaties en vrijwilligers is nog geen concrete actie. De vraag is dan ook hoe de samenwerking wordt vormgegeven. Veel mensen die zich vrijwillig inzetten zijn doeners. Ze willen iets doen, helpen, contact en resultaat. In het professionele veld wordt vaak overlegd, afgestemd en geëvalueerd. Dat is zeker belangrijk. Die overlegstructuur past echter minder goed bij het 'vrijwilligers DNA'. Als organisaties worden gedwongen om mee te doen in de bestaande overlegstructuur is dat een risico. Daar kunnen we misschien ook wat meer naar elkaar toe bewegen.

Uitvoeringsprogramma Algemene voorzieningen 2025-2027

Het besluit om meerjarige subsidies toe te kennen om taken uit te voeren is een zeer goed idee. De waan van de dag is dan minder van invloed op de bestaanszekerheid van samenwerkingspartners.

Samenwerking blijkt het 'toverwoord'. Samenwerking is een middel om minder (betaalde) krachten in te zetten. De toeleiding naar algemene voorzieningen is prima. Monitoring om te kijken of de hulp afdoende is om de nood te ledigen staat erin. Dat is echter niet onze ervaring. Vanuit onze ondersteuning, het meldpunt, onze steungroepen en onze bijeenkomsten en activiteiten constateren we nog steeds dat samenwerking, op individueel niveau, met regelmaat te weinig resultaten oplevert voor de inwoner.

Uitvoeringsprogramma Specialistische hulp 2025-2027

Beter vindbare hulp is een prima interventie. Nu lijkt hulp vinden op het oplossen van een doolhof. Heel erg fijn!

Bij de min of meer centrale inkoop heb ik wel vragen. De optie van de inzet van het Persoonsgebonden budget (PGB) wordt niet benoemd. De realiteit van het zorglandschap maakt dat mensen soms sneller kunnen worden geholpen door instanties die juist niet gecontracteerd zijn.

De rol van het expertteam is onduidelijk. Bevoegdheden over de toewijzing van zorg lijkt vooral financieel gestuurd. Alle transities kosten tijd en dus geld. Bezuinigingen bij transities geven juist extra druk bij de zorgverleners en het systeem om een persoon heen.

De stem van de persoon die wordt geholpen staat in de taal niet centraal.

Het Ouderplatform Zuid-Holland Zuid pleit al jaren voor een ontschotting tussen onderwijs en zorg. Samenwerking met zorg, hoe wordt deze vormgegeven? Een kind wordt nu vaak over de schutting gegooid. Een kind wat ondersteuning nodig heeft, heeft altijd recht op onderwijs. Is dat geborgd?

Bij levenslange en levensbrede ondersteuning is er ook een koppeling met de Wet langdurige zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (Zvw). De ondersteuning moet wel worden geleverd.

Vanuit onze ondersteuning, het meldpunt, onze steungroepen, onze bijeenkomsten en activiteiten, merken we helaas te vaak dat er eerst discussie ontstaat over wie de zorg moet betalen voordat de zorg daadwerkelijk wordt geleverd.

Mijn eigen weg naar een bestaan met betaald werk, zingeving in de kerk en maatschappelijke organisaties, hebben meer vorm gekregen doordat aan de basisvoorwaarden voor een voor mij gelukkig leven zijn voldaan. Zo is de armoede verdwenen. Ik voel me superrijk, ook al hebben we een modaal inkomen. De kwaliteiten die ik nodig had in mijn moeilijkheden kan ik nu inzetten voor anderen. Er zijn heel veel mensen geweest die hebben bijgedragen aan mijn ontwikkeling. Op voorhand was niet duidelijk of mijn wens om te werken ook realistisch was. Zo ook of mijn wens om fit te worden uitvoerbaar zou zijn door mijn beperkingen. Door eigen inspanningen en de ruimte om te kunnen dromen ben ik een leukere en mooiere vrouw geworden.

Samen met ons bestuur, onze collega's, onze vrijwilligers, onze ervaringsdeskundigen en onze jongeren van het Ouderplatform Zuid-Holland Zuid hebben we dit advies opgesteld.

Niet alles is leuk, en niet alles lukt, maar tegelijkertijd ervaren we ook momenten van geluk. Dat gunnen we zowel beleidsmedewerkers en professionals, die met toewijding hulp bieden, als de mensen die (tijdelijk) ondersteuning ontvangen. Zo ontstaat een wisselwerking van goed nieuws, gedragen door gelijkwaardigheid en liefde.

Hoogachtend,

Lieke Wernsen
beleidsmedewerker

Arnold Tibboel
voorzitter